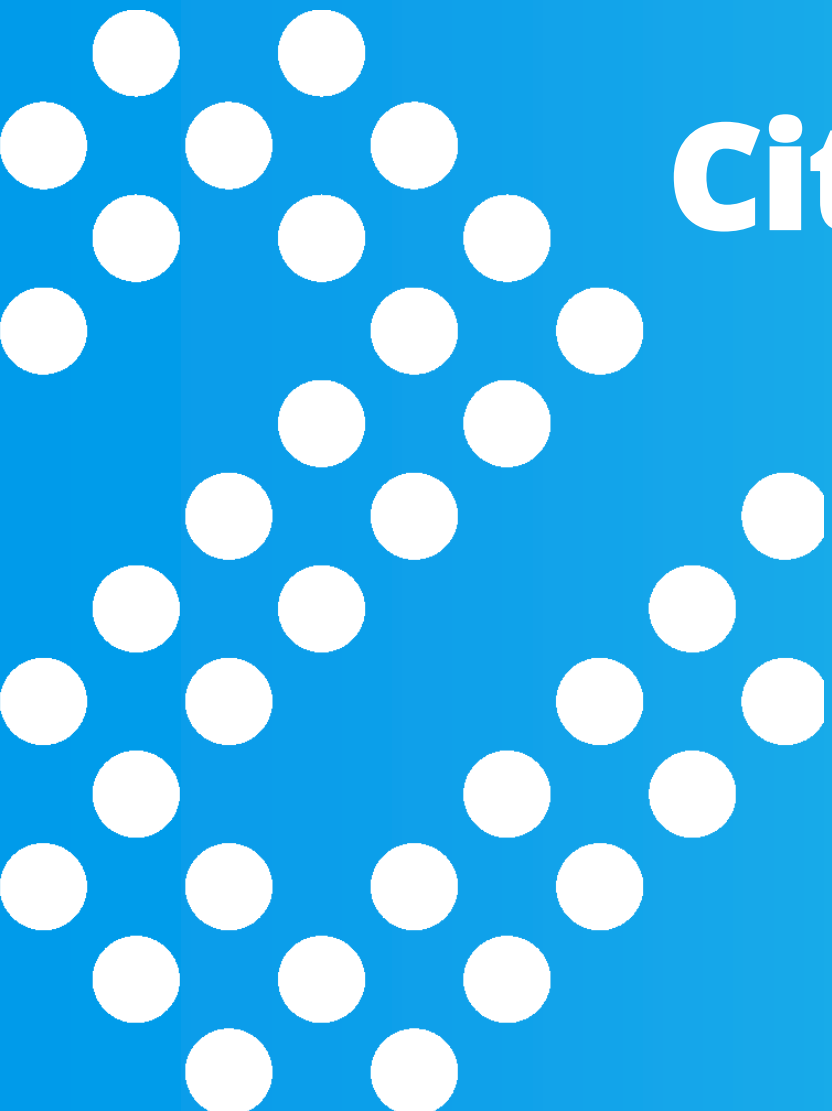

Citiranje u digitalnom okruženju

Europska unija
Zajedno do fondova EU

EUROPSKI STRUKTURNI
I INVESTICIJSKI FONDOVI

Operativni program
KONKURENTNOST
I KOHEZIJA

EF
UČINKOVITI
LJUDSKI
POTENCIJALI

CARNET

Ishodi učenja

- Objasniti osnovna pravila i primjere dobre prakse u području zaštite intelektualnog vlasništva
- Razlikovati više sustava citiranja s naglaskom na APA stil citiranja
- Prepoznati osnovne mogućnosti alata za upravljanje bibliografskim bilješkama (Zotero, Microsoft Word)

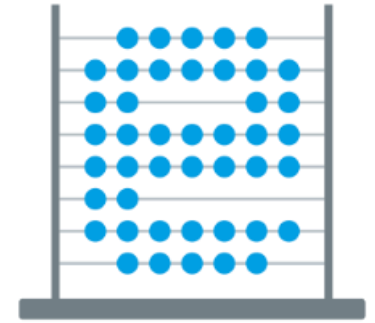
Srednja razina digitalnih kompetencija iz područja Digitalni izvori i materijali

Sadržaj webinara

trajanje	sadržaj, aktivnosti
5 min	Kratko predstavljanje predavača, uvod u webinar
20 min	Legalni i etički aspekt korištenja informacija, zaštita autorskih prava, otkrivanje plagijata + vježba
17 min	Sustavi i stilovi citiranja + vježba
18 min	Stilovi citiranja: APA, Hrvatski pravopis + vježba
20 min	Vrste alata za upravljanje bibliografskim bilješkama
10 min	Zaključak i završna rasprava

Kratka
anketa o
poznavanju
teme
webinara

Koliko znam
o ovoj temi?

e-Škole

Zakonski i etički aspekt
korištenja informacija, zaštita
autorskih prava

Korištenje autorskih djela treba platiti...

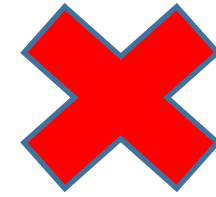
- **moralna prava** – autor + djelo
- **imovinska prava** – imovinska korist, ne mora biti autor

...osim ako...

- citiramo (tekst, sliku, fotografiju, tablicu...) ✓
- fotokopiramo ili skeniramo dio knjige za vlastito korištenje ✓
- postavimo predstavu u školi ✓
- projiciramo film na nastavi ili puštamo glazbu ✓
- digitaliziramo knjigu za učenike s invaliditetom ✓

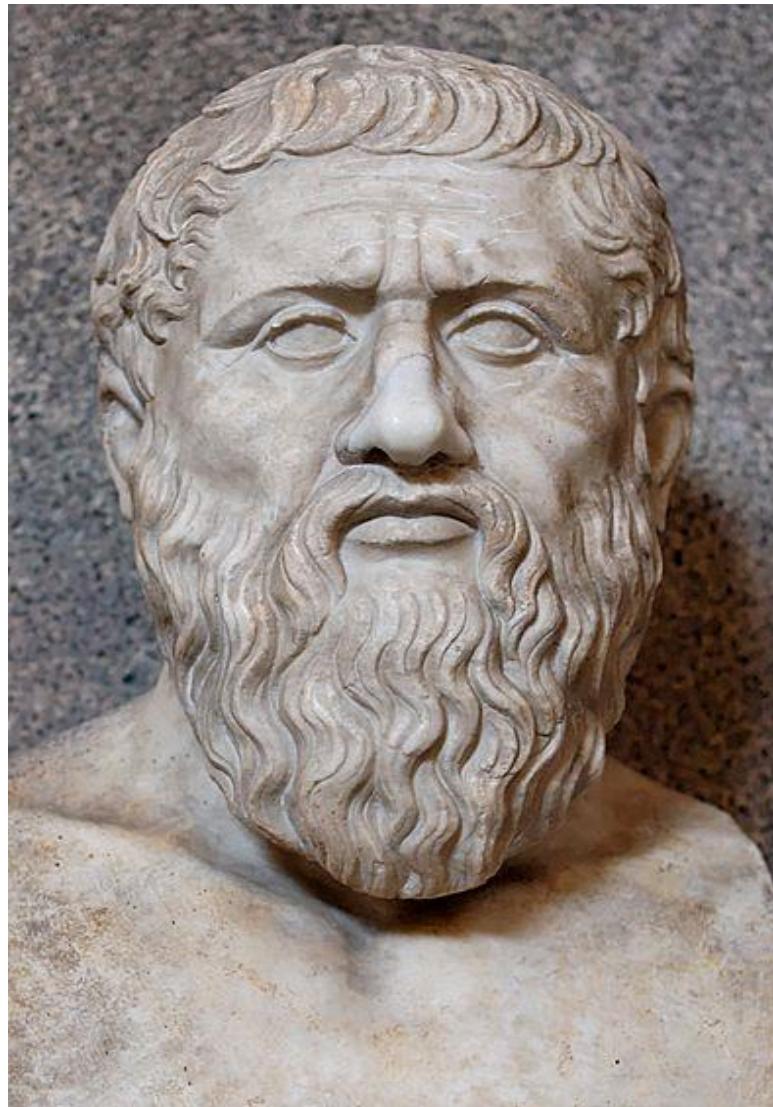
No, ne smije se...

- fotokopirati ili skenirati cijela knjiga
- snimiti predstavu i objaviti snimku na Internetu
- snimiti predavanje na kojem smo pustili neku glazbu i objavili snimku na Internetu
- napraviti skripta u digitalnom obliku

Oprezno s citatima!

~~„Prije su djeca bila bolja, dizala su se u tramvaju starijima.”~~

Nguyen, M-L. (2006). Bista Platona. Muzej Pio-Clementino. Autor biste nepoznat. Preuzeto s https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Plato_Pio-Clementino_Inv305.jpg (10.2.2018.)

platon

Sve

Slike

Videozapisi

Knjige

Karte

Više

Postavke

Alati

Veličina ▾

Boja ▾

Vrsta ▾

Vrijeme ▾

Prava korištenja ▾

Više alata ▾

jpg

atena

poimanje općeg

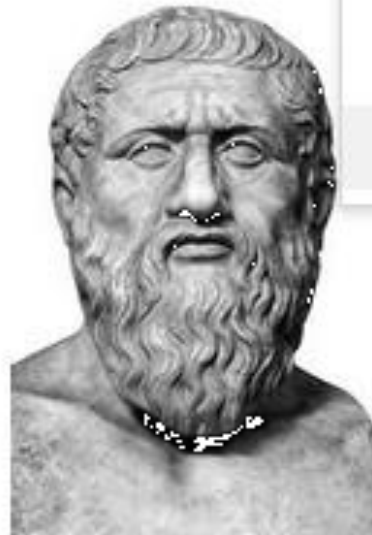
✓ Nije filtrirano po licenci

Označeno za ponovnu upotrebu s izmjenama

Označeno za ponovnu upotrebu

Označeno za nekomercijalnu ponovnu upotrebu s izmjenama

Označeno za nekomercijalnu ponovnu upotrebu

Treba li navoditi izvore...

- u djelima koja **neće biti objavljena**, nego samo prezentirana ili dostupna užem krugu ✓
- koje smo koristili u **izradi prezentacije** ✓
- koje smo koristili u **izradi tiskane skripte** ili e-tečaja unutar sustava za online učenje ✓
- kod **izrade plakata** ili kod **snimanja videa?** ✓

DA!

Ukratko, zašto navodim izvor?

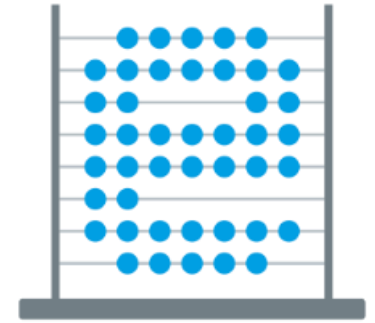
- ...da ne ukradem.
- ...da uputim na izvor iz kojeg sam nešto preuzela
- ...da odam priznanje autoru.

Što ne citiramo?

- opće znanje
- općeprihvaćene činjenice
- mitove
- folklore

Upozorenje na kutiji cigareta 2015. godine. Preuzeto s:
https://hr.wikipedia.org/wiki/Zabrana_pu%C5%A1enja
(10.2.2018.)

e-Škole

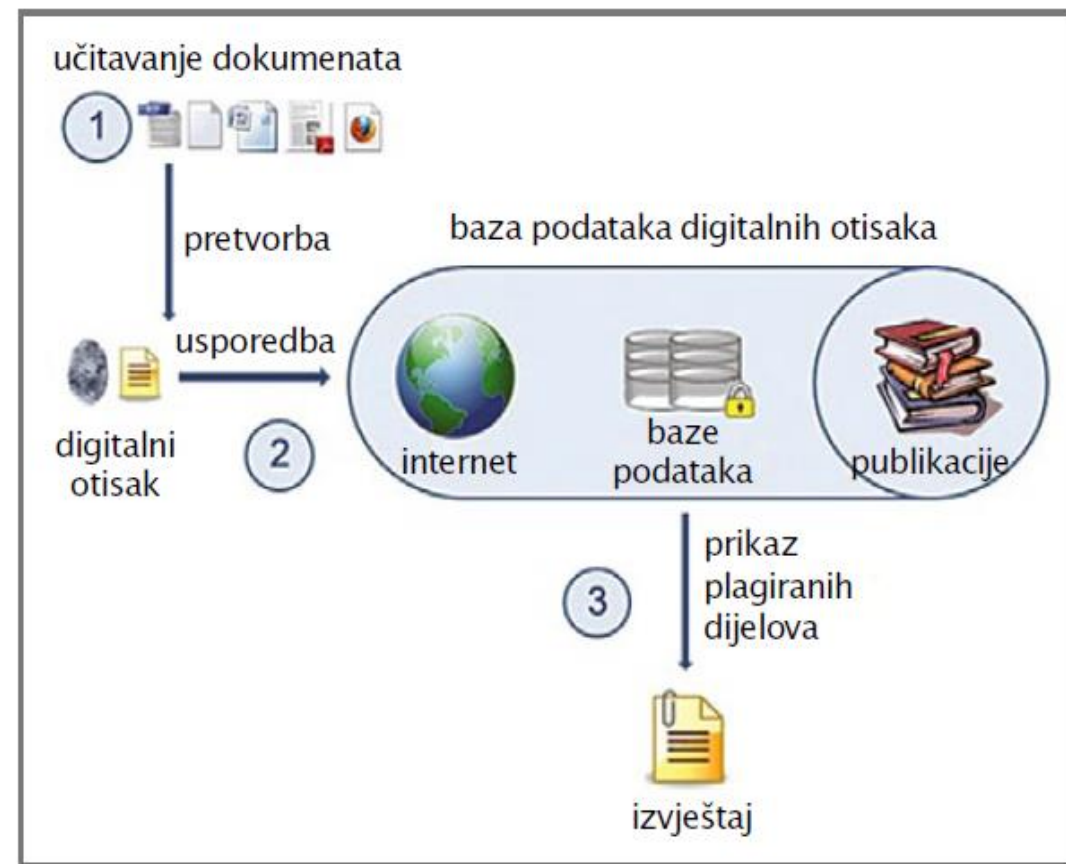
Otkrivanje plagijata

Kako otkriti plagijat?

- vlastito **iskustvo** i poznavanje **literature**
- **akademsko nepoštenje** u kontekstu hrvatskog obrazovnog sustava (metoda copy-paste)
- razvoj IKT tehnologija – veliki broj digitalno dostupnih materijala
- **automatizirani** načini otkrivanja nepoštenih praksi.

Princip rada za otkrivanje plagijata

- Pronalazak **sličnosti** ne znači nužno **plagijat**
- **Učinkovitost** programa ovisi o **jezičnim alatima**
- Moguće koristiti i **Google** kao alat za provjeru sličnosti.

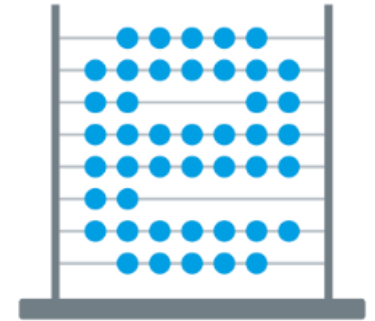
Opis rada računarnih alata za plagiranje. Preuzeto iz: Lampret, S., Pupovac, V. i Petrovečki, M. (2012). Računalni programi i programske usluge za otkrivanje plagiranja u znanosti i obrazovanju. MEDIX, 18(98/99).

Odabir
kvalitetnog
softvera samo
je jedan od
aspekata:

- uspostavljanje **repozitorija** radova (CARNet - Edutorij)
- **uključivanje učenika** u proces
- **podizanje svjesnosti** o plagiranju unutar nastavnog programa
- jasna **školska politika** u odnosu na neetičko korištenje izvora
- jasne **smjernice** za učenike.

Vježba

U alatu Mentimeter
dostupan je kratki kviz.

e-Škole

Sustavi i stilovi citiranja

Da izbjegnem
plagijat,
citiram!

Citiranje – sustav obilježavanja citata ili izravni navod.

Plagijat – neetički i nezakonit postupak krađe tuđih riječi:

1. nenamjerno
2. namjerno.

Citiranje ili parafraziranje

Oraić Tolić (2011), obrazlažući važnost inkorporiranosti citata, navodi da su citati „dobri ako su logički uređeni u argumentacijsko polje“.

CITAT

Prema Oraić Tolić (2011) citati moraju logički potkrijepiti argumentacijsko polje.

PARAFRAZA

Obavezni elementi pri navođenju

autor(i), naslov, nakladnik,
mjesto i godina objavljivanja,
izdanje, matična publikacija,
brojčani podaci, URL, DOI,
datum pristupa

Interpunkcijski simboli

Bez obzira na sustav i stil!

3 osnovna pravila citiranja

1. **relevantnost** – svi i samo oni radovi koji se odnose na rad
2. **dosljednost** – jednako i usklađeno navođenje izvora literature
3. **potpunost** – navođenje svih bitnih bibliografskih podataka.

Bez obzira na sustav i stil!

Sustavi i stilovi citiranja

1. **sustav** (povezivanje citiranog teksta s bibliografskom bilješkom)
 - a) Tekuće bibliografske bilješke
 - b) Brojčane bibliografske bilješke
 - c) Bibliografske bilješke koje koriste prvi element i datum
2. **stil** (grafičko uređenje)

Tekuće bibliografske bilješke

latnosti koja povezuje tražitelje informacija s informacijskim izvorima²². Pri-
tom izdvaja specifične uloge informacijske službe koje se ogledaju u poučavanju,
usmjeravanju i pomoći korisnicima.²³ Korisnici imaju određene potrebe vezane
uz obrazovno, kulturno i političko okruženje iz kojeg dolaze i u kojem djeluju.
Potrebe su vezane uz informacije koje im knjižnica treba pružiti. Stoga je pri-
marna uloga informacijske službe pružanje informacija. Osim toga, knjižničar
informerator ujedno je i edukator. Ima ulogu naučiti korisnika kako koristiti izvore

²¹ Aulisio, George J. Green libraries are more than just buildings. // *Electronic Green Journal* 35, 1(2013), 1-10 [citirano: 2017-02-03]. Dostupno na <http://escholarship.org/uc/item/3x11862z>.

²² Sečić, Dora. *Informacijska služba u knjižnici*. Lokve: Benja, 2006. Str. 45.

²³ Isto, str. 40 .

Brojčane bibliografske bilješke

Plagirati se može i tekst sa stranoga jezika i to tako da se doslovno prevede cijeli rad, bez navođenja izvornih autora i bez njihova znanja i dopuštenja. Takav je oblik plagiranja vrlo teško dokazati jer je programskom potporom za otkrivanje plagiranja nemoguće usporediti dva ili više tekstova pisanih različitim jezicima^{5,13}. Takvi nalazi su uglavnom slučajni, upravo kao opisani slučaj u časopisu *Korean Journal of Biological Science*.

5. Errami M, Hicks JM, Fisher W, Trusty D, Wren JD, Long TC et al. Déjà vu – a study of duplicate citations in Medline. *Bioinformatics* 2008;24:243-9.
6. Katavić V. Odgovorna provedba istraživanja. u: Marušić M (ed.) *Uvod u znanstveni rad u medicini*. Zagreb; Medicinska naklada, 2008;233-43.
7. Bilić-Zulle L. Znanstvena čestitost – temelj postojanja i razvoja znanosti. *Biochemia Medica* 2007;17:143-50.
8. Mojon-Azzi SM, Mojon DS. Scientific misconduct: from salami slicing to data fabrication. *Ophthalmic Res* 2004;36:1-3.

Primjer brojčanih bibliografskih bilježaka iz časopisa *Medicina Fluminensis*.
Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/file/60788>

Prvi element i datum

obitelji i dobivanje socijalne potpore. Dobitak koji stariji mogu imati ako koriste internet nije samo u boljim socijalnim resursima, nego i u prevenciji demencije (Almeida, Yeap, Alfonso, Hankey, Flicker i Norman, 2012). Nakon osmogodišnje longitudinalne studije, u kojoj su Xavier i sur. (2014) pratili preko 6000 osoba u dobi od 50 do 89 godina, utvrđeno je da digitalna pismenost kod starijih može poboljšati pamćenje. Zanimljivo je da su analize dobivenih podataka pokazale da je digitalna

Almeida, O.P., Yeap, B.B., Alfonso, H., Hankey, G.J., Flicker, L. i Norman, P.E. (2012).

Older men who use computers have low risk of dementia. *PLoS One*, 7, e44239.

Ambrosi-Randić, N. i Plavšić, M. (2008). *Uspješno starenje*. Pula: Društvo psihologa Istre, Istarska županija, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.

Barak, B. (1987). Cognitive age: A new multidimensional approach to measuring age identity. *The International Journal of Aging and Human Development*, 25, 109-127.

Primjer sustava prvog elementa i datuma iz časopisa *Suvremena psihologija*.

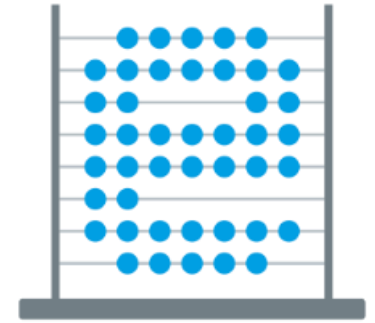
Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/file/280413>

Stilovi citiranja

1. Oxfordski stil
2. **Harvardski stil**
3. Vancouverski stil
4. Stil Chicago (*Chicago Manual of Style*)
5. Turabian
6. **Stil APA** (*American Psychological Association*)
7. Stil MLA (*Modern Language Association*)

Kviz

U alatu Mentimeter
dostupan je kratki kviz.

e-Škole

Stilovi i citiranja: APA i Hrvatski pravopis

Može li škola
imati svoj stil
citiranja?

DA !

Koji stil izabrati?

Stil citiranja APA vs. stil citiranja Hrvatskog pravopisa

1. vrlo razrađen
2. namijenjen za znanost
3. svjetski poznat
4. koriste ga razni alati
5. neprilagođen hrvatskom jeziku

1. jednostavan
2. namijenjen za široku uporabu
3. u okvirima Hrvatske
4. ne koriste ga razni alati
5. prilagođen hrvatskom jeziku

Bilješke u tekstu

APA

(Oraić Tolić, 2011, str. 145)

(Krelja Kurelović, Vasiljević i Bodiš, 2013)

(Kern i sur., 2017) - više od 6 autora

Hrvatski pravopis

(Oraić Tolić 2011:145)

(Krelja Kurelović, Vasiljević i Bodiš 2013)

(Kern i dr. 2017) - više od tri autora

Popis literature

- obvezni bibliografski podaci
 - autor
 - godina izdavanja
 - naslov
 - podaci o izdavanju (svi podaci za jedinstvenu identifikaciju)
 - interpunkcijski simboli
- redanje prema abecedi

Knjiga

APA

Jandrić, P. (2017).
Intelektualno vlasništvo na
Internetu: priručnik. Preuzeto
sa: https://www.e-skole.hr/wp-content/uploads/2016/12/Prirucnik_Intelektualno-vlasnistvo.pdf

(13.12.2017.)

Hrvatski pravopis

Jandrić, Petar. 2017.
Intelektualno vlasništvo na
Internetu: priručnik.
https://www.e-skole.hr/wp-content/uploads/2016/12/Prirucnik_Intelektualno-vlasnistvo.pdf

(pristupljeno 13. prosinca
2017.).

Nastavni sadržaj

APA

Cvetković, I. (2013). Kako učiti.
Preuzeto sa
http://www.skole.hr/nastavni-materijali/materijal?nm_action=get_materijal_detaljno&id=716 (8.2.2018.)

Hrvatski pravopis

Cvetković, Ivana. 2013. Kako učiti.
http://www.skole.hr/nastavni-materijali/materijal?nm_action=get_materijal_detaljno&id=716 (pristupljeno 8. veljače 2018.).

Prezentacija

APA

Slovo (glas) M. (2015).

Preuzeto sa

<http://www.razredna-nastava.net/dokumenti/CitajmolzaMmare1.ppt.ppt>
(27.12.2017.)

Hrvatski pravopis

Slovo (glas) M. Razredna-nastava.net.

<http://www.razredna-nastava.net/dokumenti/CitajmolzaMmare1.ppt>. (pristupljeno 27.12.2017.). - prezentacija

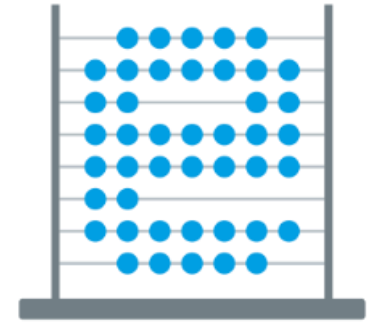
Kako olakšati izradu popisa literature?

- koristiti snagu vlastitog uma (samostalno izrađivati popise literature)
- koristiti izrađivače bibliografskih bilježaka (*citation builder...*)
- koristiti mogućnosti Microsoft Worda
- koristiti alate za upravljanje bibliografskim bilješkama (Zotero)

Vježba

Izradite bibliografski bilješku u stilu APA.

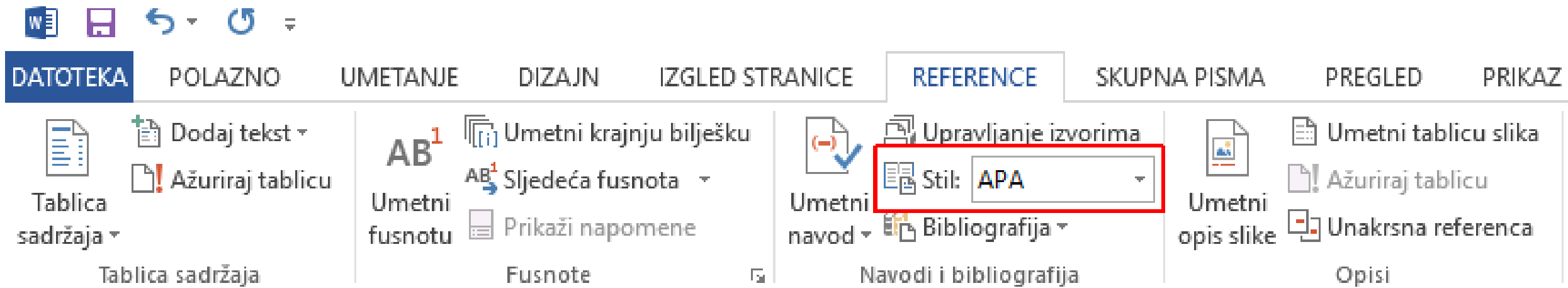
e-Škole

Alati za upravljanje bibliografskim bilješkama

Upravljanje bibliografskim bilješkama i korištenim izvorima

- **pratiti** korištene izvore (knjige, članke,...)
- voditi računa o citiranju **od samog početka** istraživanja
- koristiti niz alata za **učinkovito upravljanje** bilješkama.

Alati za upravljanje bibliografskim bilješkama

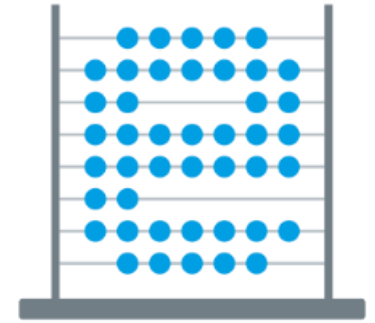

Kartica Reference u alatu Microsoft Word

Upravljanje izvorima u alatu Zotero

- **besplatni alat** za upravljanje bibliografskih bilješkama
- dostupan na adresi <https://www.zotero.org/>
- **integracija** s programom Microsoft Word
- **niz naprednih mogućnosti** prikupljanja, upravljanja i korištenih izvora

e-Škole

Zaključak i rasprava

Zaključak

1. citirati se mora
2. odabrati sustav i stil, prema potrebama
3. citirati relevantno, dosljedno i potpuno
4. koristiti se alatima

edutorij.e-skole.hr

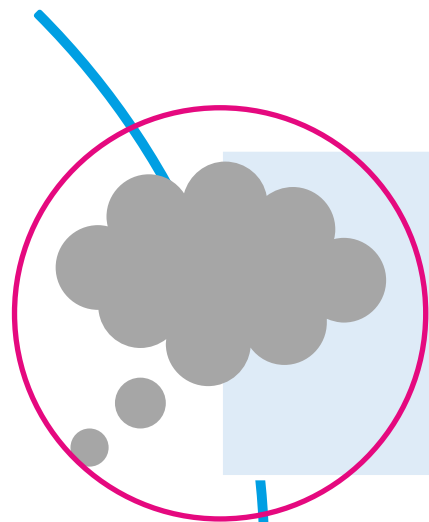
Priručnik i prezentacija na Edutoriju u kolekciji

The screenshot displays the Edutorij website interface. At the top, there is a navigation bar with the following items: NASLOVNICA, MOJ EDUTORIJ, MATERIJALI (with a dropdown arrow), NAPREDNO PRETRAŽIVANJE, KORISNICI (with a dropdown arrow), and O EDUTORIJU (with a dropdown arrow). The dropdown menu for 'MATERIJALI' is open, showing options: Unos novog materijala, Izrada nastavničke pripreme, Kolekcije (highlighted with a red arrow), Digitalni obrazovni sadržaji - e-Škole, Scenariji poučavanja - e-Škole, and Svi materijali.

Below the navigation bar, there is a section titled 'Istaknute kolekcije u Edutoriju:'. This section contains three featured collections, each with a folder icon and a title:

- Korisno o Edutoriju**
Korisni materijali o samom Edutoriju, te mogućnost komunikacije vezano uz Edutorij.
- e-Škole obrazovanje korisnika (pilot projekt)**
Obrazovni sadržaji za provedbu obrazovanja korisnika razvijeni su u sklopu pilot projekta e-Škole (2015. -2018. g.), u okviru programa "e-Škole: Cjelovita informatizacija procesa poslovanja škola i nastavnih procesa u svrhu stvaranja digitalno zrelih škola za 21. stoljeće" kojeg koordinira Hrvatska akademska i istraživačka mreža - CARNET. Sadržaji su usmjereni na razvoj digitalnih kompetencija odgojno-obrazovnih djelatnika škola.
- e-Škole program obrazovanja (2. faza)**
Obrazovni sadržaji za provedbu obrazovanja korisnika razvijeni su u sklopu druge faze programa "e-Škole: Cjelovita informatizacija procesa poslovanja škola i nastavnih procesa u svrhu stvaranja digitalno zrelih škola za 21. stoljeće" (2018. - 2021. g.) kojeg koordinira Hrvatska akademska i istraživačka mreža - CARNET. Sadržaji su usmjereni na razvoj digitalnih kompetencija odgojno-obrazovnih djelatnika školskih ustanova.

A red arrow points from the 'Kolekcije' option in the dropdown menu to the 'e-Škole program obrazovanja (2. faza)' collection.

Evaluacija webinara

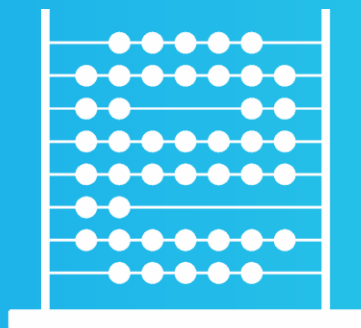
*Poveznica u Q&A panelu ili
skenirajte QR kod*

Potvrde o sudjelovanju u
aplikaciji za prijavu (EMA)

Kontakt edukacije u e-Škole projektu:
e-skole-edukacija@skole.hr

CARNET-ova korisnička podrška:
helpdesk@skole.hr

e-Škole

RAZVOJ SUSTAVA
DIGITALNO ZRELIH ŠKOLA

(II. FAZA)

Projekt je sufinancirala Europska unija iz europskih strukturnih i investicijskih fondova.
Više informacija o EU fondovima možete naći na web stranicama Ministarstva regionalnoga razvoja
i fondova Europske unije: www.strukturnifondovi.hr

**Sadržaj ovog materijala isključiva je odgovornost Hrvatske akademske i istraživačke mreže -
CARNET.**

Kontakt: Hrvatska akademska i istraživačka mreža – CARNET | Josipa Marohnića 5, 10000 Zagreb
Tel.: +385 1 6661 616 | www.carnet.hr

Ovo djelo je dato na korištenje pod licencom Creative Commons
Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima
4.0 međunarodna.